



צוערי קורס קצינים במפגש בין דורי

במפגש ייחודי בין צוערי קורס יסוד הנוכחי לצוערי בה"ד 9 שלחמו במלחמת יום הכיפורים, נדונה ברב שיח סוגיית הכרעת המפקד במצבי דילמה (הגנת הכוח אל מול חילוץ כוחותינו), הרלוונטית מתמיד גם בפער של 40 שנה. בנוסף: צוערי 73 שיתפו את סיפור הלחימה, וחשפו לראשונה את שמותיהם של ששת חללי סוללה ב' בקרב החילוץ בתל שאמס. מיוחד

מאת תא"ל (מיל') אורי מנוס

רב שיח בפער של 40 שנה

המפגש הנדיר נערך בתחילת השנה בבית גולדמינץ בנתניה בהשתתפות בוגרי קורס קציני תותחנים אוגוסט 1973 במלחמת יום הכיפורים וצוערי קורס קציני חת"ם מחזור אוגוסט 2013. את המפגש המשותף פתח סרן רון, מסו"ל קורס יסוד הנוכחי, אשר סקר את המסלולים המגוונים של הקורס. במקביל יאיר איזובצקי תאר בפשטות את הקורס שהכשיר את כל הצוערים בתורת תותחנות השדה של פעם. כאשר תאר את תהליכי עיבוד הנתונים של פעם עם לוח ארטילריה ומד מניפה חת"ם, הבחין במבטי תימהון של הצוערים והיה חייב להמחיש להם על מה מדובר. כשסיפר על הצבת תותח עם מוטות כיוון על ידי קצין וכמובן עם פנסי "בטאלייט" בלילה, שאל אחד הצוערים "אז איך הצלחתם להגיב בירי תכליתי עם שיטות כאלו?". "עם מקצועיות והרבה מוטיבציה, לא היה מחשב, לא גירו ולא מד מהירות לוע", השיבו הוותיקים. את סיפור המלחמה פתח סרטון בו סיפר אל"מ (מיל) בן עמי כהן ז"ל (אשר נפטר לפני 11 שנה ממחלת לב, יהי זכרו ברוך) את

מהלך שנת 2013 יחידות וגורמים ממלכתיים ציינו את מלאות 40 שנה למלחמת יום הכיפורים. נערכו עצרות וכתבות רבות מילאו את העיתונים ותחנות הטלוויזיה, הופקו עשרות סרטים ונראה ששבענו מלשמוע ולראות את מראות המלחמה הנוראית ההיא, אולם לא כך חשבו שני חברי מושב חמד אשר ליד לוד. השנים נפגשים לעיתים בבית הכנסת ובין תפילה לתפילה מצאו נושא משותף – "קורס קציני תותחנים". השניים הם גיל גרינפלד, חייל בסדיר, צוער בקורס קציני תותחנים מחזור אוגוסט 2013, ויאיר איזובצקי, בוגר ממנו ב-40 שנה, אשר היה חניך במחזור הקצינים אוגוסט 1973. תוך החלפת רשמים והשוואה בין מסלולי ההכשרה השונים גלשו לדבר על מלחמת יום הכיפורים. יאיר סיפר על גדוד בה"ד 9 שהוקם על בסיס צוערי קורס הקצינים, ועל חוויות המלחמה שעבר בקרבות רמת הגולן. השניים העלו רעיון למפגש בין צוערי העבר לצוערים של היום. הם רתמו למבצע את מפקד סוללת הצוערים סרן רון ויצאו לדרך.





ושכל הערבים סתומים ובטוח שנצח אותם. השאלה בכמה שעות או בכמה דקות. זו הייתה האווירה", נזכר ירקוני.

"לפתע בשעה שתיים בצהריים אלפי פגזים נוחתים עלינו ואנחנו משיבים אש כמו משוגעים עד הלילה. בשלב מסוים בלילה שמענו רעש של טנקים חולפים סביבנו, לא התרגשנו, חשבנו שמדובר בכוחותינו. בסביבות שתיים בלילה לקראת יום ראשון קיבלנו פקודה לעזוב את העמדה המבוצרת בתל פארס ולדלג מערבה לעמדה עורפית יותר. למען האמת, על אף הסכנה להימצא במקום קדמי, העדפנו להישאר בעמדה המבוצרת בתל פארס. רק בשעה 4 לפנות בוקר התחלנו בתנועה מבצעית מערבה כאשר מוביל את הסוללה זחל"ם המפי"ק בפיקודו של הקע"ת שאול שפיץ, ואחריו בסדר תנועה צוות 1, 2, 3, 4, סוגרים זחל"ם חימוש ומשאית תחמושת. "הייתי שלישי בשיירה בצוות 2 אחרי צוות 3. לא הכרתי את החיילים בצוות שלי, לא הספקנו לדבר אחד עם השני, הכל דרך פקודות אש. לכל אחד מהסוללה יש סיפור שונה מהרגע שיצאנו מתל פארס מערבה. כשהגענו לצומת המתחברת לציר הנפט חלפנו בתוך חניון טנקים (התברר מאוחר יותר שאלו סורים) שטיפלו בטנקים. טנק סורי אחד עמד מימין והקנה שלו חסם את הדרך".

הצוער דני מדוויל שימש כמשנה טכני בזחל"ם מפי"ק סוללת תל פארס. "לפתע הבחנו בקנה של טנק החוסם את דרכנו", מספר דני. "הקע"ת שפיץ סבר תחילה שזה טנק שלנו, וניסה לקרוא להם לפנות את הדרך. הוא הדליק פנס רנאור וראה מספר בערבית הוא הבין מיד שנקלענו לחניון טנקים סורי וצריך מיד להניע את כולם קדימה לפני שהחניון יתעורר ויחסל את כולנו.

"שפיץ פקד על הנהג סע, והנהג עונה לו. 'אי אפשר הקנה חוסם אותנו'. שפיץ לא מוותר, מדרבן אותו בבעיטה חזקה בגבו והזחל"ם מזנק, אנחנו מתכופפים לתוך הזחל"ם. כל אנטנות הקשר נשברות, נשארות מאחור, והזחל"ם מקבל צורה של זחל"ם 'קופה'. הסורים

סיפור מלחמתן של סוללות בה"ד 9. תא"ל (מיל) אברהם בר דוד תאר מזוויות הראייה של מת"פ צפון במלחמה את המשימות שהטיל על בה"ד 9 ועל בן עמי כהן אישית.

גדוד בה"ד 9 מתייצב ברמת הגולן

ביום שישי, 5 באוקטובר '73, פקד אל"מ עמוס ברעם מפקד בה"ד 9 בצריפין על סא"ל בן עמי כהן, אז מפקד קורס הקצינים, להכין גדוד מבצעי הבנוי על 3 סוללות תותחים מתנעים 155 מ"מ (M-50) שיושאלו מגדוד מילואים בימ"ח פילון בצפון. הגדוד הוקם על בסיס קורס הקצינים ותוגבר בחיילי הקורסים השונים וחיילי המפקדה מהבסיס. במקביל שלח ברעם גדוד מוקטן בפיקודו של יעקב שיש לתגבר את זירת הדרום. בן עמי קיבל הנחייה לנוע במהירות ולפרוס עוד הלילה בגולן. עוד בליל יום כיפור הצליח הגדוד המאולתר לפרוס בצורה מפוצלת – סוללה א' בדרום הרמה בתל פארס, סוללה ב' במרכז בעמדת עין זיון וסוללה ג' בצפון מערבית לתל חרמונית. בן עמי כהן ואתו נועם דוד עלו לתל פרס לשמש תצפית ארטילרית בכירה לעומק שטח סוריה.

סגל מפקדי הגדוד, שהושטת על מדריכי קורס הקצינים, לא הכיר כלל את לוחמי הסוללות למעט הכרות עם חניכיהם מקורס הקצינים. לא היה זמן ומקום לאימון הקמה מסודר ומקצועי. פתיחת האש של הסורים בצהרי יום הכיפורים אילצה את גדוד בה"ד 9 להגיב כגדוד מבצעי לכל דבר.

סוללת א' בתל פארס

ראשון המספרים על המלחמה היה רס"ן (מיל) יורם ירקוני, היום עורך דין בעיסוקו ואז צוער בסוללה א' בעמדת תל פארס. "הצוערים היו חבורה מאד מגובשת. במלחמת 'ששת הימים' היינו כולנו בכיתה ח'. זכרנו את ניצחון ששת הימים. היינו בתחושה שאנחנו סופרמנים



הקתמ"ר נתי שרוני מניש את מסמכי ההגיוון למשפחת סב"ם אני קלינגר ז"ל חימינו נן עמי כהן

ונלחמו איתן עוד בקרב עמק הבכא ובתוך המובלעת הסורית עד לפרוק גדוד בה"ד 9".

סוללה ב' בקרב תל שאמס

סוללה ב' החלה את המלחמה בעמדת עין זיון בפיקודם של מפקד הסוללה בן ציון ציגלניק, הקע"ת ניסים חג' והק"ס אבנר רזנברג אשר שימשו כמדריכים בקורס תותחן. הרכב סוללתם לא היה שונה מההרכב האנושי בסוללה א'.

"שבת יום כיפור 14:00. ללא שום התראה, כשאנחנו בשלבי התארגנות בעמדה, נפתחו ארובות השמיים. ההלם היה מושלם", מספר הקע"ת ניסים חג' "קיבלנו מיד פקודות אש ראשונות שהחזירו אותנו למציאות ולכשירות מבצעית. חלק ניכר מהחיילים לא ראו מימיהם תותח יורה. אבל הם הפתיעו לטובה ותפקדו כמו חיילים וותיקים. לקראת לילה קיבלנו התראה כי טנקים סורים נעים סביב העמדה. נאלצנו לדלג מערבה בין תל שיפון לתל יוסיפון ומאוחר יותר ביום שלישי פרסנו בצומת ווסט. כאן קיבלנו תגבורת משמעותית של לוחמים משורדי סוללת תל פארס. הירי מצומת ווסט היה המסיבי ביותר מכלל ימי הלחימה שביצעה הסוללה במלחמה.

"לקראת ההבקעה חברנו ליתרת הגדוד ונכנסנו למובלעת הסורית. ביום שישי 12 אוקטובר הופעלנו ב'מטרת סוללה דחופה', משימה שתוארה על ידי אריה מזרחי מס"ח 7 כמשימה חשובה לחילוץ כוחותינו בירי על מוצב סורי בתל שאמס. מסתבר שהירי נועד לסייע לכוח בפיקודו של מפקד סיירת מטכ"ל יוני נתיניהו כדי לחלץ את יוסי בן חנן הפצוע והלכוד מול כוח סורי שאמור להגיע אליו. "ירינו פגז ראשון ומיד קיבלנו אש לתכלית בקצב מקסימלי. תוך כדי העסקת המטרה התחילו נפילות בקרבת העמדה. תיארתי לאריה מזרחי את המצב וביקשתי אישור לדלג. תגובתו הייתה שהירי חיוני להצלת נפשות ואסור לדלג. המשכנו את הירי ולפתע נופל

יורים ולא פוגעים, אודות לכלל קרקע המסתיר אותנו. הגענו ללא נפגעים עד לנחל גשור.

ירקוני מוסיף: "צוות 3 בפיקודו של הצוער צביקה פלדמן נעצר גם הוא אחרי הזחל"ם, צביקה פוקד על הנהג לזנק מיד מהמקום. הנהג ציון בן ציון מהסס, וצביקה מדרבן אותו במקל. למזלו של הצוות, ציון היה נהג מיומן, מדריך ותיק בקורס נט"ר, הוא לחץ על דוושת התומ"ת בכל כוחו.

תוך כדי תנועתו מקבל הצוות פגיעה ישירה מטנק סורי. התומ"ת נחלץ וחבר למפי"ק. מעוצמת הפגיעה הישירה נהרגו מפקד הצוות דוד אהרון ז"ל, הנהג יצחק ריס ז"ל והתותחן גרר חורי ז"ל. שני חיילים נפצעו.

צוות 2 בפיקודו של אבי קלינגר, שהיה השלישי בשיירה, כבר לא יכול היה להתקדם. אש תופת נורתה עליו. במכת האש נהרגו הצוער אבי קלינגר ז"ל, הנהג כמוס סופר ז"ל, והתותחנים אהרון לכיב ז"ל, ודוראל פלדמן ז"ל. אני, עם חיילים נוספים מהצוות שלי ומהצוות האחרון, הצלחנו לצאת מהתומ"ת ולהסתתר בתעלה חפורה בצידי הדרך. מסע הנדודים שלי עד לקווי כוחותינו ערך 3 ימים כאשר איתי 4 תותחנים, אחד מהם פצוע (מכונאי הרק"ם גבי תירם).

"לצוות 1, השלישי בשיירה, לא היה מזל. כל שמונת אנשי הצוות נהרגו במקום: הצוערים קובי אפשטיין ז"ל, רוני כופר ז"ל, מפקד הצוות זכריה מאיר ז"ל, והתותחנים אושר ברל ז"ל, שי אריאב ז"ל, שמעון לוין ז"ל, רוברט ברונר ז"ל ויונה דוד ז"ל.

"לצוות 4, כיוון שהתעכב בנסיעה, שיחק המזל. הייתה לו שהות לנטוש את התומ"ת ולחזור רגלית לעמדה בתל פארס. רק התותחן ג'וליו פרידמן נתפס ע"י הסורים, נפל בשבי והוחזר לארץ בחילופי השבויים.

"סוללה א' התפרקה. כ-20 לוחמים חברו לבן עמי כהן לתל פארס וירדו אתו לעבר הכינרת. כל פליטי הסוללה חברו ליתר הסוללות

לדחות את החלטתי לדילוג של סוללה ב' ולהמשיך בירי. כשאני מנתח זאת לאחר שנים מדוע החלטתי כך, אולי בגלל עייפות ואולי בגלל שכבר הסתגלתי לסכנות. הקת"ק הסורי דיווח בוודאי למפקדי כי הצליח במשימתו.

"אכן הפגזים הבאים נפלו במרכז הסוללה. סמוך מאד לצוות 3", אומר ניסים חג'ג'. "כפגיעה נהרגו 6 לוחמים ו-8 נפצעו. הרוגי הסוללה הם הצוער הלל (הוגו) טרבלסי ז"ל, המדריך נדב קופרמן ז"ל, התותחן יוסף גטו ז"ל, הקשרים שמואל נבאי ז"ל, יעקב שרף ז"ל וטכנאי הקשר שמואל כהן ז"ל."

"אבנר רחנברג הק"ס ואני עמלנו שעות כדי לקבץ את החיילים ולהחזיר את הסוללה לכשירות מבצעית. מראות ההרוגים והפצועים חוזרים אלי והשאירו בי צלקת קשה. מיד לאחר האירוע ניגש אלי בן עמי כהן המג"ד, חיבק אותי חיבוק חזק וחם ואמר דברים שעודדו אותי ואפשרו לי להמשיך לתפקד."

"אני חושב כי סיפורן של סוללות בה"ד 9 לא ידוע מספיק. צריך להבין זה גדוד מאולתר, שקם מקובץ אנשים שונים והצליח תוך שעות לתפקד ולפעול במשימות כמו גדוד סדיר כאחד הטובים. הגדוד פורק לאחר שבועיים מהמלחמה, התפזרו ואנחנו נפגשים לעיתים רחוקות מאד."

לאחר סדרת סיפורי דוברי המלחמה העיר אחד הצוערים – "מה, גם אנחנו ניראה כך בעוד 40 שנה". ענה לו אחד מבוגרי המלחמה – "אם תלמד את הלקחים ששמעת היום תראה בטוח יותר טוב מאתנו". מפקד סוללת הצוערים סרן רון סיכם את המפגש: "שמעתי מספר סיפורי מורשות קרב חזו המרשימה ביותר ששמעתי בשרותי הצבאי. עליתם אחד אחר השני וסיפרתם את סיפורכם האישי ברוח ובזווית

עוד פגז, ממש קרוב. רסיסי הבזלת והמתכת נוחתים על ברזנט המפ"ק. אין לנו ספק מה יקרה בפגז הבא. עוד בקשה לדילוג נדחית". רס"ן שמואל גולן, סגן מפקד קורס הקצינים ששימש הסמג"ד במלחמה, מתאר את הדילמה שהייתה למפקדים במציאות מורכבת כזו: "הייתי בעמדה, האזנתי לקשר והבנתי שחייבים לחלץ את בן חנן. כנראה שקת"ק סורי משיפולי החרמון טיווח אותנו ופה אתה כמפקד נמצא בדילמה רצינית. מצד אחד חונכת כל חי"ך הצבאיים שאתה חייב לתת סיוע לחילוץ ואתה מקפיד על ערך זה, אבל מאידך, אתה יודע שמרבית הסיכויים שהפגז הבא פוגע ישירות בתוך סוללה ב'. אני רוצה להגיד לכם, כקצינים בעתיד, לא היה קל לקבל את ההחלטה. בעצה אחת עם בן עמי כהן אמרנו 'לא זזים ממשיכים בירי, מה יכול להיות'."

"התוצאה ידועה – חטפנו פגז, בתוך הסוללה נהרגו 6 לוחמים ומספר פצועים, והסוללה הושבתה למספר שעות. אחד הצוערים ניגש אלי לאחר האירוע הקשה ואמר לי: 'אני לא רוצה להיות קצין, אני לא אהיה מסוגל לעמוד במצב כזה ולקבל החלטה שאנחנו הולכים להיהרג ולתת פקודה לא לדלג', נזכר גולן. "אני אומר לכם שאותו צוער שוכנע לא להדיח עצמו, והגיע לתפקיד מאד בכיר בחיל התותחנים."

אל"מ בן עמי כהן התייחס בסרטון לאותה דילמה: "שנים לימדנו בקורסים בתותחנים כי מתן אש לחלוץ כוחותינו תהיה בעדיפות מעל כל פעילות אחרת. מהזחל"ם שלי צפיתי את נפילת הפגז הראשון על סוללה ב', בשלב הזה לא היו לי סיבות לדלג אותה. פקדתי 'היכון לנוע בלבד' וללא 'הפסק אש'. הפגז השני נפל כבר קרוב. היה ברור לי כי הפגז השלישי ייפול קרוב יותר. הייתי בדילמה האם לשקול



המפגש בבית גולמיץ במתנה

ראייה של צוערים דאז. אין תחליף לדרך הזו. צוערי מחזור קל"ג יהיו קצינים בעוד 3 שבועות. אני בטוח שאני והקצינים שבדרך ניקח אתנו לדרך את החוויות שעברתם ואת הלקחים".

עשרות שנים אני עוסק במורשת קרב (א.מ.). ידעתי גם על גדוד בה"ד 9, בעיקר על סוללת תל פארס, אולם על סוללה ב' באירוע החילוץ בתל שאמס לא דובר הרבה.

לארבעה צוערים שנפלו במלחמה הוענקו לאחר מותם דרגות סג"ם. היום שיש בידינו את שמות ששת חללי סוללה ב' שנפלו בעת החילוץ בתל שאמס שומה עלינו להנציחם בצורה מכובדת כפי שעשינו לנופלי סוללת תל פארס. ©

את טובת הגנת סוללה ב' על פני הסיוע לחילוץ הנפגעים. האם אני רשאי לזנוח את הסיירת המחלצת את בן חנן בשעה שהיא נלחמת עם האויב בתל שאמס? האם מוצדק לעצור את פגזינו מהחשש שפגזים סורים יפגעו בקרבת סוללה ב'? עד כמה תהיה השפעת הפסקת ירי של סוללה ב' ודילוגה אחורה על תוצאות החילוץ? ידעתי גם שאין לי מספיק זמן להציג לאריה מזרחי את הבעיה ולקבל את אישורו להפסקת הסיוע. בדיון כזה בחדרי ההרצאות קל יותר לקבל את ההחלטה להמשיך לסייע לכוח המחלץ. בשטח במלחמה זה שונה, אין לך זמן או עם מי להתחלק באחריות שהיא כולה שלך. ברגע כזה אני לבד בעולם", אומר בן עמי. "החלטתי